

આત્માનો પોકાર.

જેમાં

પાક દાદાર અહુરમઝદના ૧૦૧ નામોની
સીકાયત.

છપાવી પ્રસિધ્ધ કરનાર,

“જેહાંબર”

તે,

જેહાંગીર બરબેરજી સોહરાબજી છાપગર.

બોટાવાળા બીકડીયા, નં. ૭-૧૦, એલફીન્સ્ટન સરકાળ, ફોર્ટ, મુંબઈ.

૪૨વી સને ૧૯૪૧

આવૃત્તિ પહેલી.

સર્વે હક કર્તાએ સ્વાધીન રાખ્યો છે.

કિંમત રૂા. ૦ાા.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૨૭૬૬ કિંમત ૦.૮૦

ગ્રંથનામ આત્માનો ખોલુર

વર્ગિક ૬-૧૪

આત્માનો પોકાર.

જેમાં

પાક દાદાર અહુરમઝદના ૧૦૧ નામોની
સોફાયત.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

“જેહાંગર”

તે,

જેહાંગીર બરજેરજી સોહરાબજી છાપગર.

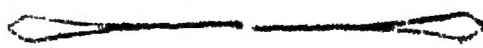
બોટાવાળા બીલ્ડીંગ, નં. ૭-૧૦, એક્ઝીક્યુટિવ સરકાર, કેાટ, મુંબઈ.

૪૨વી સને ૧૯૪૧

આવૃત્તિ પહેલી

સર્વે હક કર્તાએ સ્વાધીન રાખ્યો છે.

કિંમત રૂા. ૦ાા.

ઑપેણ પત્રિકા.

મરહુમ શેઠ સોહરાબ ફરામજી ભટ્ટા.

એ. આર. આઇ. બી. એ; આરકીટેક્ટ, એન્જીન્યર અને સર્વેયર.

જનમ:—તા. ૩૧મી ઑક્ટોબર ૧૮૭૭. મરણ:—તા. ૮મી એપ્રિલ ૧૯૨૮.

એક સાચા જરથોસ્તી, હીલમાંજ, ક્રીમેસન, આરકીટેક્ટ, ગરીબોની દાઝ હેડે ધરનાર, મેડનતું, અને સર્વે સાથે ભલામં કરનાર, ઉલતમંદ, અને કોઇળી કામમાં કૃતેહ મેળવ્યા વગર પાછળ ન હઠનાર, એવા એક નેક અને અશો નરની આ કાની જેહાંન એકાએક છોડી જવાથી તેમની ભત્રી અને અશો યાદમાં એવોના મહોટા આભાર અને હેશાન સાથે આ નાનું પુસ્તક અર્પણ કરું છું.

સેવક,

‘જેહાંબર’ તે,

જેહાંગીર બરજેરજી સો. છાપગર.

મુંબઇ, તા. ૮મી એપ્રિલ ૧૯૪૧.

પ્રસ્તાવના

મહેરબાન વાંચકો જોગ,

જત આ ટકે પાકદાદાર અદુરમઝદના શુકાના કરી તેનો તેમજ વાંચક વર્ગનો હું ઉપકાર માનું છું, અને આ મહાઈ નાનું પુસ્તક તેમની સેવામાં રજુ કરતાં મને ખુશાળી ઉપજે છે.

વાંચનાર સનમુખ મહારી ઓળખાણ કરવાની જરૂર જોતો નથી કારણ કે આ અગાઉ મારાં “જેહાંબર”ના તખલ્લુસ હેઠળ માસીક તેમજ અઠવાડીક પત્રોમાં અવાર નવાર લખાણો આવ્યાં છે. જે વાંચકોને અનજાણ હશે નહિ એમ હું ધાઈ છું. મારા ખેરખાહ હોસ્તો અને વાંચનારાઓના ચાલુ આગ્રહને માન આપી આ મહાઈ પહેલ વહેલું પુસ્તક પ્રગટ કર્યું છે, જેમાં કાંઈ ખામી અગર ભુલભાળ હોય તો તે સુધારી વાંચવાની વિનંતી કરું છું.

ગાયન તેમજ બેતબાજી જોડવાનો મુજને નાહનપણથીજ શોખ હતો, અને હું અવાર નવાર જાણીતા લેખકોના લખાણ અને ગાયનો વાંચતો હતો. સાલ ૧૯૧૧ માં ખુદરતી મને પ્રેરણા મળવાથી એક પછી એક ઘણાંક લખાણો તેમજ ગાયનો જોડી, તથા સીનેમા તે વખતે જોઈ તેનો પ્લોટ બેતબાજીમાં રચ્યો હતો. ઇસવી સન ૧૯૧૬ માં સંજાણમાં થયલા પેહલ વેહલાં જશન વિષેનો બેતબાજીમાં હેવાળ મરહુમ ભાઈ રૂસ્તમજી પેશતનજી કરકરીઆની ખાહેશથી જોડી તેઓને તે આપ્યો હતો. એવાં અનેક લખાણો મારી પાસે પ્રગટ કરવાનાં રહેલાં છે, અને ખુદાનું આહુવું હશે અને વાંચક વર્ગની ખાહેશ હશે તો તે બધાં એક પુસ્તકદ્વારા હવે પછી પ્રગટ કરીશ.

આ પુસ્તક રચવાની પ્રેરણા એટલીજ મને થઈ કે મરહુમ સાએર ઉમર ખ્યામે લગભગ ૬૦૦ વર્ષોની વાતોની યાદ પોતાના

રૂપાયતમાં લખી છે તો મુજને પણ ઉમેદ થઈ કે મારે આજના જમાનાની થોડી ઘણી હકીકતો લવિષ્ય માટે પુસ્તકદ્વારા પ્રગટ કરવી, અને તેમાં પાક પરવરદેગારનાં ઝંઢ અવસ્તામાં આવતા ૧૦૧ નામોની સીકાયત લાવણીના અથવા બેતબાજીના આકારમાં તે માલીકની મેહુરબાનીથી જોડી પ્રગટ કરી છે અને ઉમેદ છે કે તે જરથોસ્તી વાંચનારને બંદગી કરવા પછી મોનાબત તરીકે ઉપયોગી થઈ પડશે. અગર ગાવાની રાહ ન સમજ પડે તો આ લેખકને ગાડીલાડું આપવે ઘેર બેઠાં સમજાવી જશે.

આ મહાઈ પુસ્તક મરહુમ શેઠ સોહરાબ ફરામજી ભટ્ટચાની અશો યાદમાં અર્પણ કર્યું છે કે જેઓ એક ખરા પરગજુ ગરીબોના બેલી, અને છુપી સખાવત કરનાર મીલનસાર, દયાળુ જીગર ધરાવનાર એક સાચા જરથોસ્તી, ફ્રીમેશન, આરકીટેકટ, હતા. અને આ અદના સેવક એવોના સમાગમમાં દરરોજ લગભગ ૧૪ વર્ષો સુધી એવોની જીંદગી પર્યંત આવ્યો હતો. અને એવો ગરીબોની દાઝ હૈડે ધરનાર અને કદીબી એવોને દ્વારે આવેલા આસામીને ખાલી હાથે પાછો ન ફેરવનાર અને એવી અનેક છુપી સખાવતો જાત કે પરજાત વચ્ચે કરનારની ભલી અને અશો યાદ સદા યાદગાર રહી ગઈ છે.

વળી એવોએ મારા મરહુમ બપાવા સોહરાબજી હોરમસજી છાપગર કે જેઓ તા. ૭-૨-૧૮૯૫માં બેહસ્તનશીન થયા હતા, અને એવોએ આપણા પારસીઓમાં લગન પ્રસંગના ગરબા ગીતોની ચોપડીઓ પ્રગટ કરી હતી. અને આશરે ૧૯૨૭ના સાલમાં પુરાણ પારસી કવિઓની હકીકતોની હારમાળા ભાઈ જેહાંબક્ષ બ. વાચ્છાએ “કચસરે-હિંદ” અઠવાડીકમાં પ્રગટ કરી હતી. અને તેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે એવોની પ્રગટ કરેલી ગીત ગરબાઓની ચોપડીઓ જે કમયાબ થઈ ગઈ છે. અને તે મરહુમ સોહરાબજી છાપગરના કેાઈ વારેસ છપાવી પ્રગટ કરે, એવી ખાહેશ કરી હતી. એ ઉપર મુજનું ધ્યાન મરહુમ શેઠ સોહરાબજી ભટ્ટચાએ ખેંચ્યું હતું. અને પુસ્તકદ્વારા એવોની ગાયનોની ચોપડીઓ પ્રગટ કરવા માટે

મુજને નાણાંની મદદ કરવા કબુલ્યું હતું, અને તે વખતે મરહુમ એરચશાહ હીરજીએહીનને જાતે મળી મને કહેવા મોકલ્યો હતો, કે એ કામ મેં હાથ ધર્યું હતું. પણ કમનસીબે થોડું કામ થયા પછી તા. ૮મી એપ્રિલ ૧૯૨૮ને દીને મરહુમ શેઠ સોહરાબ ભરૂચાના એકાએક આ ક્ષાની જેહાંન છોડી જવાથી તે અધુરું રહ્યું હતું. જે એવોના મરણ બાદ સંપૂર્ણ કર્યું હતું. અને દીલગીર છું કે એવોની મદદ વગર છપાવવાનું તે કામ હજી સુધી અટકી પડ્યું છે. હવે પછી એવોના ખેશીની યા કોઈ એવોના ભલા મીત્રની જો મુજને મદદ મળશે તો મરહુમ શેઠ સોહરાબ ભરૂચાની ભલી ખાહેશ પાર પડશે.

એવો મરહુમ આ ક્ષાની દુન્યામાંથી ગુજર પામવાને જો કે લગભગ ૧૩મું વર્ષ તા. ૮મી એપ્રિલ ૧૯૪૧માં બેઠું છે તોખી એવોની ભલી યાદ આ અદના સેવકથી અને એવોના સમાગમમાં દરરોજ આવેલા દોસ્તો, સ્નેહીઓ અને કુટુંબીઓથી ભુલાશે નહિ. એવા એક ભલા અશો નરની નેક યાદમાં આ પુસ્તક અર્પણ કર્યું છે, કે જેઓનું અશો ફરોહર બેહુસ્તમાં શરોષ યઝદ અને તેત્રીસે ફરેસ્તાઓની પનાહમાં એવોના માર્ગમાં આગળ અને આગળ વધે. અને ગરોથમાન બેહુસ્તનું સુખ પામે! એવી દુવા બંદગી ગુજારતો,

હું છું સેવક,

“જેહાંબર” તે,

જેહાંગીર બરજેરજી સો. છાપગર.

મુંબઈ તા. ૮મી એપ્રિલ ૧૯૪૧

શ્રી પાક દાદાર અહુરમઝદની મદદ હોજો.

દાદાર અહુરમઝદના ૧૦૧ નામોની સીકૃતમાં

લેખક:—જેહાંખર

(ખેતખાજમાં અથવા લાવણીના રાગમાં લાંબે સાદે ગાવું)

(૧)

તમો તો “^૧સેતાયશ કરવા લાયક” છો, “^૨સર્વે શક્તિમાન” વળી,
“^૩સર્વે જ્ઞાની,” તમો “^૪સર્વેના સાહેબ,” “^૫શર્યાત વગરના” તમો;
જેનો “^૬છેડોજ નહિ,” “^૭સર્વે મુજોના મુળ” છો તમો,
છો તમો “^૮પુછવા લાયક,” ને “^૯સર્વે કારણોના કર્તા” વળી.

(૨)

ખુલંદમાં “^{૧૦}વધારે ખુલંદ,” સર્વે “^{૧૧}પાકીનું તમો મુળ છો,”
“^{૧૨}દરેકથી અળગ,” વળી “^{૧૩}અધા સાથે સંબંધ રાખનાર” છો.
તમો તો “^{૧૪}કાઠથી પામી શકાય ન તેવા,” પણ તમો તો
“^{૧૫}સર્વેને પામી જવો” છો;
કેવા તમો “^{૧૬}ધારા, આદરમાનવાળા” “^{૧૭}અધાને પકડી રાખો છો?”

(૩)

“^{૧૮}સખ્ય વગરના” વળી તમે, “^{૧૯}કારણોના કારણો” છો,
“^{૨૦}વૃદ્ધિના કરનાર” તમો સાહેબ, “^{૨૧}જ્યાદતી આપનાર” છો;
હમો “^{૨૨}અધાને પોંદચી વળનારા,” તમો “^{૨૩}સર્વેના પોપણુ કરનાર” વળી,
રાત દીન હમોને “^{૨૪}પાસખાનીના કરનાર” તમે છો.

નોંદ:—પાક દાદાર અહુરમઝદના ૧૦૧ નામો:—

૧ ચઝદ	૨ હરવેસ્પતવાંન	૩ હરવેસ્પ આગાહ
૪ હરવેસ્પ ખુદા	૫ અબદેહ	૬ અબ અનજમ
૭ ખુનેશતહ	૮ ફરાક્ષતનહ	૯ ચમગ
૧૦ પરજતરહ	૧૧ તુમઅફીજેહ	૧૨ અબરવંદ
૧૩ પરવંદા	૧૪ અનઅયાફેહ	૧૫ હમ અયાફેહ
૧૬ આદરો	૧૭ ગીરા	૧૮ અચેમ
૧૯ ચમના	૨૦ સફના	૨૧ અફજ
૨૨ નાશા	૨૩ પરવરા	૨૪ ચાનેહ

(૪)

વળી સર્વે ચીજોને “ ૨૫આકારોના આપનાર,” “ ૨૬આકાર વગરના” છે તમે, મકકમતા તમારી “ ૨૭દ્રઢમાં દ્રઢ,” વળી “ ૨૮સૌથી અણુદીઠ” છે; “ ૨૯પરવરેશ કરનારા” તમે હોમોને, ને “ ૩૦સર્વેમાં સર્વે તમે” છે, તો “ ૩૧શુકાના કુર્યે તમે જોવા લાયક” ના સદા હમે.

(૫)

હમો “ ૩૨સર્વેની આશા તમે ઉપર” છે ને “ ૩૩ભલું ખોરેહ રાખનાર” છે, “ ૩૪દુઃખખી દેફે કરનાર,” ને “ ૩૫ખરાખીને તોડનાર” છે તમે; “ ૩૬અમર્ગ છે,” અને “ ૩૭આગળ વધનાર” ખી છે તમે, “ ૩૮ખારીક તપાસખી કરનાર” તમે, કેવા “ ૩૯મેહરખાન” છે ?

(૬)

માલીક તમે “ ૪૦બક્ષો છે” મેહરખાની, “ ૪૧ધણુંજ ખુલંદ” છે, ક્રાધ્ધી “ ૪૨આજેજ ન થાય તેવા,” ને “ ૪૩આશાએશથી નીરાળા છે; “ ૪૪ખરાખીથી બચાવનાર” તમે, “ ૪૫નલિ હગનાર” વળી; “ ૪૬નલિ હગનાર” તમે, ને “ ૪૭કપટ વગરના” તમે છે.

(૭)

તમે તો “ ૪૮સાહેખીની” અને “ ૪૯ફરમાનની ખાલેશવાલા” છે, “ ૫૦વગર શરીકના અધક્રિયતા” ને “ ૫૧ન ભુલી જનાર તમે; વળી “ ૫૨શુમારના કરનારા” ને કેવા “ ૫૩ પીછાણને લાયક” છે, “ ૫૪ખીક વગરના,” અને “ ૫૫દુઃખ વગરના” તમે છે.

૨૫ આઈન-આઇનેહ	૨૬ અન આઇનેહ	૨૭ ખરોશીદતુમ
૨૮ મીનોતુમ	૨૯ વાસના	૩૦ હરવસતુન
૩૧ હુસેપાસ	૩૨ હરહીમીદ	૩૩ હરનીકફેહ
૩૪ ખેશતરના	૩૫ તરોનીશ	૩૬ અનોશક
૩૭ ફરશક	૩૮ પજેહદેહ	૩૯ ખાફરા
૪૦ અવખશાએઆ	૪૧ અખરજ	૪૨ અસેતોહ
૪૩ રખોહ	૪૪ વરન	૪૫ અફરેફહ
૪૬ ખેફરેફતહ	૪૭ અદવી	૪૮ કામરદ
૪૯ ફરમાન કામ	૫૦ આયેખતન	૫૧ અફરમેશ
૫૨ હમારના	૫૩ શનાએયા	૫૪ અતરસ
૫૫ અખેશ		

(૮)

તમે વળી “૫૬ધણાંજ મુલંદ,” ને “૫૭હમૈશ એકસરખા” છે,
 “૫૮મીનોઈ જોહાંનના પેદા કરનાર, ને “૫૯ગેતીના પેદા કરનાર” છે;
 “૬૦મીનોઈમાં છુપાયલા” તમે, ને “૬૧આતશની હવાના કરનાર” વળી,
 “૬૨આતશનું પાણી કરનાર,” ને “૬૩હવાનો આતશ કરો છે.

(૯)

વળી “૬૪હવાનું પાણીખી કરો” તમે,” ને “૬૫હવાને ખાકખી કરો,
 “૬૬હવાને ખાકમાંથી પેદાના કરનાર,” “૬૭આતશને જવાહીર બનાવો” કંઈ;
 “૬૮હવામાં ગર્જના કરી એકસરખી હવા રાખો” તમે, ને “૬૯પાણીનું મુળ—
 પેદા કરનાર” છે,
 “૭૦ખાકને આતશ બનાવનાર,” ને “૭૧ખાકની હવા તમે” કરો.

(૧૦)

વળી “૭૨ખાકનું પાણીખી કરો,” ઓ! “૭૩કારીગરના કારીગર,”
 “૭૪મુરાદો સર્વેની બક્ષનાર” છે, ને “૭૫ઈન્સાનને તેના કાર્ય સાથે પેદા”
 કરનાર વળી;
 “૭૬માણુસો, ગોસ્પંદો,” ને “૭૭ચારે ઈઅનાસરોને બનાવ્યા” તમે,
 ને “૭૮સેતારાઓને આસ્માન ઉપર પેદા કાઢ્યા” કેવા તમે?

(૧૧)

તમે વળી “૭૯એશકક,” “૮૦જમાના”ને “૮૧ઉંઘ વગરના” છે,
 કેવા “૮૨હુસ્યાર ને ખગરદાર,” ને “૮૩ઈધ્ધિના કરનાર” છે.
 “૮૪મીજન રાખનાર,” “૮૫ફ-તેહમંદ”ને “૮૬સૂપ્ટીના ઓ! સાહેબ,”
 “૮૭અહુરમઝદ,” તમે “૮૮હ વગરના જમાનાની પેદાયશો પર”
 શક્તિવાન છે.

† ખાક, પાણી, આતશ ને પવન એ ચાર અનાસરો કહેવાય છે.

૫૬ અક્રાજહુમ	૫૭ હમચુન	
૫૮ મીનોસ્તીગર	૫૯ અમીનોગર	૬૦ મીનો નહુબ
૬૧ આદર બાદગર	૬૨ આદર નમગર	૬૩ બાદ આદરગર
૬૪ બાદ નમગર	૬૫ બાદ ગેલગર	૬૬ બાદ ગેરદતુમ
૬૭ આદર કીબરીતતુમ	૬૮ બાદ ગરજયે	૬૯ આબ તુમ
૭૦ ગેલ આદરગર	૭૧ ગેલ વાદગર	૭૨ ગેલ નમગર
૭૩ ગરગર	૭૪ ગરઓગર	૭૫ ગરઆગર
૭૬ ગરઆગરગર	૭૭ અગરાગર	૭૮ અગરા ગર ગર
૭૯ અગુમાંન	૮૦ અજમાંન	૮૧ અબુઆંન
૮૨ અમસત	૮૩ ફશુતના	૮૪ પદમાંની
૮૫ પીરોજગર	૮૬ ખુદાવંદ	૮૭ અહુરમઝદ
૮૮ અબરીન કુહનતવાંન		

(૧૨)

“૬૬ વગરના જમાનાથી ફરી ફરી પેદાયશો ફરી” તમે,
 “૬૭ સધળાં ઉપર ફ-તેલ મેળવી,” “૬૮ તમામ લાવી આપનાર” છો;
 ઓ! “૬૯ મેલરખાંન,” “૭૦ હસ્તિના સાહેબ,” “૭૧ મારી બક્ષનાર” છો,
 સર્વેને “૭૨ પેદા કરનારા,” તમે, કેવા “૭૩ ઝલકાટ”ને “૭૪ ખોરેલથી
 ભરપુર” છો તમે. ?

(૧૩)

“૭૫ નિસાફ”ને “૭૬ સવાખના આપનાર” સાહેબ છો તમે,
 વળી “૭૭ છુટકારો લમારો કરનાર,” ને “૭૮ ફરશો ગદ્દ કરનાર” તમે,
 રેલમ લમારી ઉપર તમે લાવીને મેલરખાની કરજો કંઈ;
 મીઠી તમારી મોહ્યતનું જામ હમેને તો પીવા ગમે.

ખુદાની સીકતમાં

ગ ઝ લ.

લેખક:—જેહાંખર

ખુદરતના ખાવિંદ ઓ! દયાલુ ખુદા! મેલર ત્હારી લંબાવજો મુજ પર સદા. તું માલેકનો ઉપકારી હું થયો છું બહુ, કેમ એ હેશાનનું કરજ કરશ હું અદા? ત્હારી શક્તિ છે સર્વેમાં ઘણી બળવાંત, નમે તુજને તવંગર ને વળી ગદા.	નીમક, પાણી, રજખરોજ આપે એકશાં, હોય કો' મેલળમાં, યા બેઠો હોય કો' ખુણા. છે અદભુત ત્હારી શક્તિનો એ સર્વે ખેલ, જ્યાં નજર કરું ત્યાં મળે ખુદરતના મુદા. નમે “જેહાંખર” બંદો ત્હારો-નમાવી શર, કમુજ જે બંદગી મુજની, રહું તુજપર શ્રીદા.
---	---

૮૯ અખરીન નોતવાંન	૯૦ વસપાંન	
૯૧ વસપાર	૯૨ ખાવર	૯૩ અહુ
૯૪ અવક્ષીદાર	૯૫ દાદાર	૯૬ રાયોમંદ
૯૭ ખોરેહમંદ	૯૮ દાવર	૯૯ કેરકેગર
૧૦૦ ખોખતાર	૧૦૧ ફરશો ગદ્દ	

આત્માનો પોકાર.

લેખક :—“જેહાંબર.”

(લાવણીના રાગમાં લાંબા સાદે ગાવું)

(૧)

એક દીને ખ્વાબમાં મેં સમજ્યો કંઈ પોકાર,
“આવ્યે છીએ હમે હસ્તિમાંથી નિસ્તીમાં ચાર!
કમુલાતો આપી હમે, તે ખુદાને કરવા સારા કામ,
ફેરો સફળ કરવા, આ વિશ્વમાં કર્યે મુકામ.”

(૨)

દિવસ એક ભાગ્યતણો, યા દિવસ અભાગ્યો ગણો,
જન્મ લીધો આ આત્માએ આ અવનીમાં.
માવતરની મોહબતની સંદુકમાંથી કંઈ હમે,
રડતાં રડતાં નિકળ્યાં આ અવનીમાં.

(૩)

હમે રડ્યે, ને હમે કોઈ હમેને જોઈ ઘડી ઘડી,
અંતરનું હૃદય તેમનું હરખાએ જોઈ હમેને;
ખોળી મોહબતનો સીસો, માવતર હમેને,
છાટીએ લગાડી તેણીના બે પ્યાલીથી પી જઈયે.

(૪)

ભર સાકી તું મોહબતનું જામ ભર તું હવે,
આ વિશ્વમાં તો શ્વાસ લેવા હમે આવ્યા;
તે દમેદમ શ્વાસ લઈ, આખર છોડી જશું,
કમુલાતો આપેલી કંઈ પુરી કરશું હમે.

(૫)

એમ કરતા ગયો એક દાયકો, ને નવું નવું લાગે સૌ,
કો' રહ્યો રંક ને ત્યાં, ને કો' કરે મળાહ રાયને ત્યાં બહુ;
પણ મને તો સાકી, મોહબતનું જામ પીવા દે,
જ્યાં સુધી આ શ્વાસ છે, ત્યાં સુધી તું લેવા દે,

(૬)

તું ઉઠ ને ભાઈ, જરા મારી મદદે તું આવજે,
હમો તો છીએ અંજણ, ને તું જાણીતો ધણો;
હમારા દેહના દુઃખ જે હોય તે તું નીવાડજે,
શીસો મોહ્યતનો ભરી દે, પી જવું હું હવે.

(૭)

આશા કંઈ કંઈ આ હૃદયમાં ઉછળી દી' જેમ જતો ગયો,
તેમ તેમ અનુભવ આ અવનીનો હમને મળતો ગયો.
જેઓ આવ્યા મોડા તેઓ તો વહેલા અહિંથી ગયા,
કોઈ મોહટા ને કોઈ નાહના, સર્વ ચાલી ગયા.

(૮)

શીકર ચીંતાએ ધર ધાળ્યું આ જાળ ને યુઝોગીં સમે,
પણ મ્હને તો ભલા ફૂંમોહ્યતનો શીસોજ ગમે.
જે થવું હોય તે થાય, શીકર શું કર્યે હવે ?
એક મીઠી મોહ્યતનું જન્મ, તું મુજને પાઈ લેએ.

(૯)

આ વખત વીતી જાએ છે, ને કાળ આવે જો નજદીક,
મોહ, માયામાં, આ જીવ લપટાઈ, રાખે છે કાળનીજ ખીક.
તુ ભાઈ સોએ છે શું કરવા ? જો હોય મોહોત નજીક,
તો ભરીને પી લેએ, એ મોહ્યતનું જન્મ ખચ્ચીત.

(૧૦)

જેમ તેમ મોટા થયા, રંકને ઘેર રહી હમે,
સુખ દુઃખની વેદના ખમી, કિસ્મતે જે લખાઈ તે.
પણ નથી ભુલ્યા મોહ્યતનો શીસો, રાતદી' પીધો હમે,
માલીક, એ છે ખુખી ત્હારી, સૌ કર્મે લખી તે.

(૧૧)

સખખ શોધ્યો એ દુઃખતણો, પણ ભેદ મુજને મળતો નથી,
આ દુન્યાની ધંટી પીસાએ છે, અવાજ તેનો થતો નથી;
પણ મ્હને તો માશુક ફૂંમોહ્યતનું જન્મ પીવાડી દેએ,
જશે આ જીવ મારો, તો કોઈ પીવાડશે નહિ.

(૧૨)

મુજના મરણ સમે મોહ્યતના પાણીથી નહવડાવજો,
ને ગાથાના હા ગાઈ, મુજને દોખમેનશીન કરજો;
જો કોઈને કો' દી' મુજની જરૂર પડે કદી,
તો એક મીઠી મોહ્યતનું જામ ભરી-મુજને યાદ કરજો.

(૧૩)

અહિં આવ્યા પછી આપેલી કમુલાતો તો ભુલાઈ ગઈ,
કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મદને મત્સરમાં તો ગયા લપટાઈ.
માલેક હમોને રસ્તો નેક દેખાડી બાહર કાઢજો કંઈ,
આ વિશ્વની જંગળમાં, ફસ્યા છીએ હમો અહિં.

(૧૪)

કંઈક્રિ આ અવનીમાં મોજ મગ્ગહ ઘણી ભાજે,
કંઈક્રિ ગરીબોને નીચવી, ભપકા મોટા કરે;
કોઈ રંક બીચારા તો રોટલી માટે ટળવજે,
ને કોઈ રાયને ત્યાં તો અન્ન ફાળતુ રવડે.

(૧૫)

આ અવનીમાં ગુણી જનો ઘણાં દીલથી અકળાય છે,
ને દુર્ગુણીઓ કંઈ દુર્ગુણોમાં ઘણા ફાવી જાય છે.
માલેક, એ છે શું ભેદ? તે સમજ પડતો નથી,
તું ભેદનો પડદો મુજતણે કંઈ ખોળી દેએ.

(૧૬)

મોહ્યત મારી લુટી લઈને, જીગરથી માર્યું તુંએ તાળું,
કુંચી રાખી તારી પાસે, જરા તો ખુલ દેએ વાઈ?
મોહ્યતના શીસામાંથી ત્હેં રેડીને ભર્યું પ્યાલું,
છળાછળ ભર્યું તુંએ, જરા તો પીવા દેએ વાઈ?

(૧૭)

રેશન કીધો તુંએ દીલથી પ્યારનો આતસ દીલે મારા,
બળશે તે કાયમ સુધી, કેમ ખુઝવા દું તેને વાઈ?
શરમીદો છું ત્હારી આગળ ઝુંકાવીને મારું શર,
ભાર ત્હારી મોહ્યતનો, કેમ ઉઠાવું ન દીલથી વાઈ?

(૧૮)

જોયો ત્હારો દીદાર મીઠો, હોશ ગયો મારો ઉડી,
ચર્ણ પડું હું ત્હારા, ભુલી જવું કેમ તુંને વારું ?
બંદો ત્હારો નમાવે શીર, રહીને ત્હારી પનાહમાં,
કરી કબુલ બંદગી તેની, આશરામાં લેએ ત્હારી વારું ?

(૧૯)

ભેદ મ્હારો જો છુપ્યો હોય, જાણી લે છે તું દીલથી મારા,
અંજાણુ નથી ત્હારેથી તે, કેમ છુપાવું તેને વારું ?
“જેહાંબર”ની લેએ ભલા તું દાદ, કરે છે બસ ત્હારી યાદ,
દાઝ તેની તું હાથે ધર, અરજ સુણુ ભલા ત્હેની વારું !

(૨૦)

જેઓ આ અવનીમાં માયા, મમતાનું જામ પીને પાતાંતા,
તેઓ ભલાઈના કામ કરી આખર હમને છોડી ગયા;
જાયા તેમની ખાલી પડી, તેપર કંઈકો બેસી ગયા,
તેમને તો મરહુમોને પગલે ચાલવાનું સુજતું નથી.

(૨૧)

ઓ, જગદીશ, આ હૃદયમાં મુક્યો છે પ્રેમને દયાનો ઝરો,
જે ઝરે છે દીન રાતને ઉભાય છે કોઈ સમો;
લાવ સાકી તે નીરમળ ઝરાનો પ્રેમ પ્યાલો પાઈ લેએ,
આ સમય વીતી જાય છે, જરા સોચ તું હવે !

(૨૨)

માલીક, અજામ છે ત્હારી ખુદરત, અજામ છે ત્હારી કારીગરી,
વળી બક્ષી છે ખુબસુર્તી ઓરત, મદીને ત્હમોએ કેવી ?
સાધુ, સંત આગળ જો ઓરત આવે કો' સમયે,
તો તેના હૃદયનો પ્રેમ ઝરો ઉભરી ચીત ચક્ર ભમે.

(૨૩)

પ્રેમ તણી લાગણીથી ત્હમોએ આ વિશ્વ સરળવી છે,
ને સર્વેને માયા, મમતામાં રહી ચાલવા ફરમાવ્યું છે;
પ્રેમ જો ન હોતો તો એકમેકને ગણકારતે ન કો'ય,
ભાઈ, પ્રેમ વીના તો કુળ જગતમાં અંધકાર છે.

(૨૪)

જમશીદ, નૌશીરવાન, ફરીદુન, કબ્રિશરો શાહ થઈ ગયા,
રાણી વીકટોર્યા, શેહનશાહ એડવર્ડ ૭માં, ને જ્યોર્જ પાંચમાં ખી ગયાં;
એવો હકુમત આ વિશ્વની કરી, નામના મેળી ગયા;
તું કર એવું કાર્ય કે, રહી જાએ નામ આ જગમાં.

(૨૫)

પેગમ્પરોમાં સત જરથોસ્ત, હજરત મહમદ, મુસા,
ને, ક્રાઈસ્ટ સૌ,
પેગામ લાવી તે ખુદાનો નિતીનો બોધ દઈ ગયા;
યકીન રાખી તે કિરતારપર ચાલજો સાબેત કદમ,
કે હસ્તે મુખડે આપણે જઈએ, જ્યારે બંધ થાય દમ.

(૨૬)

ઓ જગદીશ, શું જમાનો આવ્યો છે આજ ?
નથી ધરતા ફરજંદો, ખુઝોર્ગ મા-બાપની હાથડે દાઝ;
શાદી કરી કાંઈકો રેહવા લાગ્યા છે તેમનેથી જુદા,
ન કોઈ રીતની તેમને મદદ કરે, જાણે ભુલી ગયા ખુદા.

(૨૭)

કબ્ર વેડી, કેળવણી આપી, રણતા કર્યા માબાપે જ્યારે,
કાંઈકો ખોટું કેહણુ સમજી, પડ્યા છે જુદા તેઓ અત્યારે.
પણુ નથી સમજતા કે ફરજંદો તેમનાખી મોટા થશે જ્યારે,
જો તેઓખી જુદા રેહશે, તો માબાપનું સંકટ કેવું સમજશે ત્યારે ?

(૨૮)

માલીક, તમોએ ઇન્સાનોપર નવાજેશ કેવી કીધી ?
અકકળ ને હુશીઆરી તેઓને આ વિશ્વમાં દીધી;
વળી પેટ આપી, વેઠ કરવા આવે છે તે કામ,
પણુ કોઈકે નાસ્તીકો કરે ઇશ્વરને બદનામ.

(૨૯)

એ પેટનીજ વેઠ ખાતર માનવો કરે છે ધરફડી,
કોઈ તો શેઠાઈ કરે ને કોઈ કરે નોકરી;
કોઈ તો લુચ્ચાઈ ચોટટાઈમાં પોતાનું પેટ ભરે,
ને કોઈ તો ખુની, ફાંસ્યા, ને લુંટારાના કામ કરે.

(૩૦)

પણ જગદીશ તમે તો એ સર્વે અંતરથી જોયા કરો,
ભલો હોય કે ભુડો, પણ તેનું તો તમે પેટ ભરો.
ફરોહરો તમારા આવે ને જય આ વિશ્વમાં
નજર ન પડે તેઓ ઇન્સાનોની ચક્ષુમાં.

(૩૧)

રાખો છો તમે હમારા કાર્યનો હિસાબ ઘડી અને પળનો,
જે લખાતો જય છે દીન રાત નિસ્તીમાંથી હસ્તિમાં;
વંચાશે તે ચાહરૂમની બામદાદે જ્યારે,
ખુલશે ભેદનો પડદો ઇન્સાનોની આંખનો ત્યારે.

(૩૨)

ઓ, યારો દિવસ પછી રાત વહી જાય છે.
જેમ ભત્તી પછી ઓટનો સમો કાંઈ થાય છે;
તેમ સુખ પાછળ દુઃખ પણ માનવને આવે છે,
તો અફસોસ કરી, રડો છો તમે શીદને ?

(૩૩)

પણ ઇન્સાનોને ધીરજ ને સમુરી રેલ છે ક્યાં ?
શતોપ ને સમુરીની આ અવનીમાં કાંઈ ખોટ છે;
આ વિશ્વમાં સર્વે કાંઈ "મારું, મારું કરે છે,"
પણ આપણું અહિં કાંઈ નથી, જે છે તે તેનું જ છે.

(૩૪)

પ્રભુએ મોકલાવ્યા છે મુશાકરી કરવા આ વિશ્વમાં,
આગળા અવતારનું કાર્યક્રમ અહીં છે શીટાડવું;
ને આવતા ભવ માટે ખરીદીનો સોદો કરવા,
તું ભાઈ કાંઈ ખરીદી લે, વખત અનમોળ છે.

(૩૫)

ધન, દોલત ને માલ, ખમ્મનો નથી સાથે આવતો,
પણ આવશે સાથે સખાવત ને ભલાઈનું કામ;
જેણે જેવું કર્યું હશે, તેનો હિસાબ ત્યાં વંચાશે;
જશું જ્યારે આ ક્ષતી જેહાંન છોડી હસ્તિમાં.

(૩૬)

પાંચ વખતની બંદગી કરવા માલીકનું ફરમાન છે,
પણ આ વિશ્વમાં આદમીઓ મોહ, માયામાં ગુલતાન છે;
વળી પેટની વેદ કરવા, વખત તેમનો જાએ છે,
તેથી ખુદાની યાદ કરવા કાંઈકો પછાળ છે.

(૩૭)

માલીક, મને વખત એવો કાંઈ તું આપજે,
કે રહું બંદગીમાં મશગુલ ને સેવા કરું ત્હારી;
દીન, રાત ત્હારી સેવા કરું તોખી ધણી થોડી છે,
ત્હારા ઉપકારમાં દુઆઓ છું હું ધણો.

(૩૮)

ઓ, પ્રભુ ! આ વિશ્વમાં ક્યેં સેવા અનેક જનની હમે,
બસ તેઓ તો હમને સ્વાર્થની નજરે જોય છે;
પણ જો ત્હમારી સેવા દીન રાત ક્યેં,
તો પરીણામ તેનું કાંઈ રહું હમોને મળે છે.

(૩૯)

ઓ, બાઈ, ઉઠ હવે, અફસોસ તું શીદને કરે છે,
આ વિશ્વમાં તો લખ્યા લેખ પુરા કરવા છે;
તો દલગીર થઈ બેસવામાં સાર નથી,
એક મીઠી મોહબતનું જામ તું હવે પી લેએ.

(૪૦)

એ મોહબતનું મીઠું જામ પીવાથી થશે તુંને કરાર,
ને ત્હારા દીલનું દુઃખડું કાંઈથી દૂર થશે;
રાત, દીન તું બસ રખની મોહબત ધર,
એ હાથ જોડી ગુહણે બેસી, નમાવ શીર તું કાંઈ.

(૪૧)

આ અવનીમાં માનવો નથી રાખતા એકમેકની શરમ,
બસ બેંચે છે “ પોતાની રોટલીપર ઈગાર ” હરદમ;
જાણે અમલપટો મળ્યો હોય તેવું તેઓ કરે છે,
પણ સમજી શકતા નથી કે સાથે શું લઈ જવું છે ?

(૪૨)

ઓ, ખુદા! આ જીગર પસ્તાવાનો પોકાર કરે છે,
તે તો તમે “હરવેસ્પઆગાહ” સમજતાજ હશો;
આ વિશ્વનો હમારો કબાલો પુરો થવે બોલાવશોજ,
તો આ અવનીનો હમારો ફેરો સફળ કરજો ત્હમે.

(૪૩)

દરેમેહરો, દેવલો, ને મસજીદો, એ બંદગીના સ્થાન છે,
ને ઘંટના અવાજો કાંઈ બંદગીની રીત છે;
કસ્તી અને તસ્બી, ને કાબા ને વળી, કોસ એ,
સર્વે તે ખુદાની બંદગી કરવાની વિવિધ રીત છે.

(૪૪)

માલેક, ત્હારું મકાન તો નવમે આસ્માને છે,
ને દરવાજા તેના જુદા જુદા તમોએ કર્યા છે;
તેમજ સર્વે પાળે ધરમ ને રીતરીવાજ જુદા,
પણ આખરે તો ત્હારા-એકજ મકાને ભેગાં થવું છે.

(૪૫)

માલીક, હમારી રોજના દરવાજા તું કાંઈ ખોલજો,
ત્હારી દયા વીના માનવીઓ મુફલેસીમાં ફરતા ફરે;
તેઓની દયા ત્હારા શીવાય આ વિશ્વમાં ખાએ કોણ?
જો હાથ ઓળવા જાય તો, રંજીદ થઈ પાછા ફરે.

(૪૬)

કાંઈકો આ અવનીમાં સખાવત કરી આપવાનું કહી ગયા,
પણ મુતવલીઓ તેના કોઈ એવા નેમાઈ ગયા;
કે મરનારની ખાહેશ મુજબ આપે નવ કોઈને,
માટે તમારી જીંદગી દરમ્યાન સખાવત કાંઈ કરી લો.

(૪૭)

ઓ, ખુદા! આ તમારા ફરમાન મુજબ વિશ્વ ફરે છે,
કેટલી સંભાળ તમો રાખો છો તે ફરે છે તે માટે?
પણ કોઈ કોઈ સમે ભુકંપ થઈ ફના થાય છે,
ને કો' સમે પહાડનો દર્યો બને, ને દર્યામાં પહાડ થાય છે.

(૪૮)

આ વિશ્વમાં માનવો સખાવત કાંઈ જો કરે,
તો તે છાપામાં જાહેર કરવાની સૌ કો' હોંશ કરે;
તું તો ખરો સખાવતી શાહ બેઠો છે છુપી સખાવત કરી,
ને ક્યો જાય છે નિત્ય રોજ, વગર ધાંધલ કરવે.

(૪૯)

માલેક, આ વિશ્વને કેવી સુધારી વધારી દીધી ?
ને આદમીઓને અકકલ બક્ષો નવીન શોધો કરાવી;
જેમ જેમ નવીન શોધો માનવથી થાય છે,
તેમ તેમ તેનું મન ગર્વમાં પ્રફુલ્લિત થાય છે.

(૫૦)

સોચ માનવી. ન રાખ ગર્વ, એ સૌ ત્હારં નથી,
જો અકકલ ઈશ્વરે તને આપી ન હોતે તો તું શું કરતે ?
આ જીવ, અને જન, ને માલખજનો, સર્વે તેનોજ છે.
ખાલી હાથે આવ્યા, ને ખાલી હાથ લઈ જવું છે.

(૫૧)

સખાવત, ભલી ભલાઈ, ને નેકી જો કરી હશે,
તો તેજ સાથે કામ આવશે તે મીનોઈમાં તમામ;
બુઢું બઢુ નામ રહી જશે, કંઈ આ વિશ્વમાં,
નેકી હશે તો રેહ્યું ત્યાં, નહિ તો પાછા ફર્યું અહિ.

(૫૨)

માલીક તમે ગરીબોના બેલી થઈ સંકટો નીવાડજો,
આ હૃદયભેદક સંતાપ તેમનો જોઈ શકાતો નથી;
હમારી સેવા આપ્યે પણ તેમનું દુઃખ ટળતું નથી,
માટે રેહમભરી નજર તમારી તેમની પર ફેંકજો.

(૫૩)

આ વિશ્વમાં માનવો લોભ કરે રાય થવાને માટે,
બેલો તેથી સટા, પંજ, રેશ ને જુગાર વળી;
કો' નશીબ અજમાવે સોટીમાં, ચીત રાખે એ સૌમાં ધણું,
જ્યારે ખુવાર થઈ દેવું વધે, ત્યારે અપધાતનું ભરે પગણું.

(૫૪)

એમ આત્માનો ધાત કરવો, એ ધણુંજ પાપ છે.
ધીકકારે છે ઇશ્વર, ને તેણે ત્યાં તે લેતો નથી;
આત્મા તેનો રેહ છે રખડતો ન હસ્તિમાં કે નિસ્તીમાં,
ત્યારેજ ભેદનો પડદો ખુલી જઈ, પસ્તાવો તે કરે છે.

(૫૫)

આ સુધારાના જમાનામાં કો' કોઈને ગણકારતું નથી,
બસ ગર્વમાં જાતે રહે છે, અકકલ કોઈની કો' લેતું નથી;
સમજે છે જાતેજ હુસ્યાર, હાર પોતાની કમુળતા નથી,
એમાંખી ભેદ હશે શું, કંઈ જગદીશ લખારો ?

(૫૬)

વિધાતાએ લખ્યા લેખ હશે તે કોઈ શીતાડશે નહિ,
કર્મમાં સુખ દુઃખ હશે, તે કોઈ મીટાડશે નહિ.
પણ માનવ પોતાના સુખ કાજ કંઈ કંઈ કરે છે,
કહેતી છે કે “માનવ ધારે છે શું ને ખુદા કરે છે શું” ?

(૫૭)

ઓ, પ્રભુ સંકટને સમય ધીરજ રાખવી કહેવાય છે,
પણ ધીરજ ને સમય આ હૃદયમાં રહેતીજ નથી;
પણ વખત પોતાનું કાર્ય કરતો જાય છે,
સીરે બેઠેલાંઓને તડકાનું બાણ રહેતું નથી.

(૫૮)

વળી આ ધંધા રોજગારમાં મંદીનો સમય ચાલે છે,
બેઠા છે ધણાંકો નોકરી વગર, રોજ માટે ટવળે છે;
ધકકા પછાડા નોકરી શોધવા કાજે અહિં તહિં ખાય છે,
પણ જ્યારે તે મળતી નથી, ત્યારે ધણા અકળાય છે.

(૫૯)

હિંદુ, મુસલમાન, ક્રીશ્ચિયનો પોતાની જાતને હાર પાડે છે,
જ્યારે પારસીઓમાં આગળના જેવી લાગણી રહી નથી;
લાખોના ફંડ છતાં, તેમની બેરોજગારી જતી નથી,
નાની કોમ છે એવોની, છતાં સખાવતમાં મશહુર છે.

(૬૦)

ઓ, માલીક! કાંઈકો રોજ વગર આત્મઘાત કરી ગયા,
કાંઈકો મોટા ને નાહના નાદાર થઈ બેસી ગયા;
જ્યાં ત્યાં બસ મંદીનો પવન બહુ ફુંકાય છે,
તો જગદીશ એક આબાદીનો સમો તું દેખાડી દેએ.

(૬૧)

આવા સમય માટેખી કાંઈ માલીકનો ભેદ હશે,
માનવોને કાંઈ શીખ તેથી ત્હમારે દેવી હશે;
પણ માનવો તો મોહ, માયામાં ગુલતાન છે,
ત્હમારી ખુદરતની કરામતનો વિચાર કરે છે ક્યાં?

(૬૨)

માલીક, જેમ ઘોબી મેલ કાઢવા ડુંગડાં ફરી ફરી ધોએ છે,
તેમ આ હૃદયના પાપનો પસ્તાવો કરવા ફરીથી અહીં આવવું છે;
સુખ દુઃખનો બોળે ઉપાડી, કર્ણીના કાયદા મુજબ ચાલવું છે,
નિસ્તીમાંથી હસ્તિમાં તમે સાથ એકતાન થવું છે.

(૬૩)

માલીક, એવો રૂડો દહાડો હમોને તું દેખાડજે,
કે આવી ઉભા રહ્યે હસ્તે ચેહેરે ત્હારે ચરણે;
ત્હમારી ખુદરતના કાર્યમાં મદદ કરવા હમો લાગ્યે,
રાહ જોઈએ છે કે ખુલશે ક્યારે હમાર તકદીર?

(૬૪)

જેમ મોખેદ “આતશબેહરામ”ને સુગંધ કાઢી મુકી જળતો તેને રાખે છે,
ને પાંચે ગેહની બંદગી કરી, ઘંટ નાદ કરે છે;
તેમ આ હૃદયનો આતશ તેજ રાખવા બંદગીની ખાસ જરૂર છે,
તે ચીનાની શ્રદ્ધગી તો એક સરમીંદગી ભરી છે.

(૬૫)

જેમ વીજલીક બટન દાખતાં હજારો બતી થાય છે,
તેમ ઈશ્વર પોતાની છુપી કળાથી લાખો જીવ પેદા કર્યો જાય છે;
વળી તે બટન ઉંચે કર્યાથી હજારો બતી ખુલવાય છે,
તેમ માલીકના એકજ હુકમથી લાખો જીવો હસ્તિમાં જાય છે.

(૬૬)

માલીક, ધર્મના મકાનોમાં નરને નારો ભેગાં કો' સમે થાય છે,
કાંઈકો ભપકો કરી હાહમાહ દેખાડવાને આવે છે;
તો કાંઈકો એક ખીજની નિંદાઓ કંઈ કરે છે,
એવોમાંથી ખરી બંદગી કોણુ કરે છે તે તો તું જુએ છે.

(૬૭)

અગર જર હોય તો દોસ્તો આ વિશ્વમાં બને છે ધણાં,
કરે સલામો સર્વે કોઈ, બને છે ગુલામો તેઓ તણાં;
પણ જો ખીસાં ખાલી થયાં, તો મોંહ ફરવી જાય છે,
આ વિશ્વનો રંગદંગ જોઈ “જેહાંખર” તું અકળાય છે.

(૬૮)

આ દુન્યા દોરંગી છે, અને ધર્મશાળા એને ગણો,
ઘડીનો ભરોસો નથી, ક્યારે આવશે મોતનો સમો ?
એ વિશ્વ તેજ છે કે જ્યાં નૌશીરવાનને અકબર થઈ ગયા,
એતો કબર તેજ છે, જ્યાં લાખો ભલા ને ભુડા સુઈ ગયા.

(૬૯)

આ જીંદગી છોડી આત્મા ત્યારે ક્યાંઈ જશે ?
તેની તો તુંજને ખબર કાંઈ રેહશે નહિ.
પણ જે કાર્ય આ અવનીમાં તુંએ કર્યું હશે,
તેનું પરીણામ જોવું પડશે તુંજને ફરી કાંઈ,

(૭૦)

આ અવનીમાં કોઈને દુઃખી ના કરશો કોઈ દીન,
ગુસ્સાના જવાળાથી ન બાળશો કો' ને કો' દીન.
ઉપજે ખીજવાટ કોઈ રીતે તો ઠંડુ પાણી પી લેજો,
દુઃખી થજો, પણ દુઃખી ના કરશો કો' ને કો' દીન.

(૭૧)

“જેહાંખર” તારા પાપ માટે દલગીરી તું શીલ્ને ધરે ?
દલગીર થવાથી શું વધારે ખોટ હાંસલ છે તુંજને ?
પાપ જોણું કર્યું નથી, તેણે રેહમપર હક્ક નથી,
ભાઈ રેહમ પાપીઓને કાજ છે એવું સમજ લેએ.

(૭૨)

ધશ્વિરના કાર્યનો કો' ભેદ જાણનાર નથી,
તે આ જીંદગીના ભેદનો કો' માનવી ભેદુ નથી;
અહિ પેટની વેઠ વીના ખીજી કાંઈ કામ નથી,
માટે કરી લો ભલાઈ જોટલી થાય તેટલી તમે.

(૭૩)

સંસારના સંતાપથી અફસોસ તું શીદને કરે ?
તે આંખમાંથી આંસુની ધારા નાખી શીદને રડે ?
આ વ્યર્થ આફતને લીધે જીંદગી ખુરી લાગે કંઈ !
તો ધશ્વિરને દીલથી યાદ કરી જીંદગી કરજો તું કંઈ.

(૭૪)

ધનિસાનમાં જે જે ખુરાધ તે ભલાઈ ધડાઈ છે,
જે જે ગમીને શાદમાની કર્મે એ લખાઈ છે;
તેને તું આગળી કર્ણીનું પરીણામ લેખજો,
કાર્ય એવું કાંઈ કરજો કે પાછું આવવું ન પડે અહિં.

(૭૫)

જેનું જીગર સચ્ચાઈ તે પાપથી નીરાળું છે,
તે જીંદગીની એક પળખી નકામી ગાળતો નથી;
તે તો ખુદાની મેહર માટે સદા જીંદગીમાં મથે છે;
ત્યારે તેનું જીવન આ વિશ્વમાં સફળ થાય છે.

(૭૬)

આ જગતમાં તું ભાઈ ચેતીનેજ ચાલજો,
તું સોચજો ભાઈ, જમાનાની કટારી તીક્ષણ છે;
તુંજ કાર્યમાં લોભ, લાલચ જમાનો નાખે જો,
તો સંભાળજો, ઠગાતો ના, ઝેર એમાં ભર્યું છે.

(૭૭)

જેના જીગરમાં પ્રેમ નહિ, તે તો હેવાન સમાન છે,
પણ હેવાનમાંખી ધશ્વિરે પ્રેમ ઝરો મુકયો છે;
કુળ માનવ, પશુ, પક્ષીઓ, એ પ્રેમનીજ હસ્તિ છે,
ભાઈ, તું મોહિતનું જામ પી લે, પ્રેમનીજ મસ્તિ છે.

(૭૯)

માલીકના હુકમ વીના કોઈખી ચીજ બનતી નથી,
આ જીંદગીખી તેના હુકમ વીના પેદા થઈ નથી;
જે જે ચીજો મોજુદ છે, તે સર્વે તેનુંજ છે,
કોઈ ચીજ એવી ન હશે કે તેની હસ્તી ના હશે.

(૭૯)

શત્રુ ને મીત્રો સાથે તો ભલાઈ કરવી ઠીક છે,
જેનો સ્વભાવ ભલાઈ છે, તે ખુરાઈ કદી કરતો નથી,
તું કોઈ સાથે ખુરાઈ કરી, બનાવતો ના શત્રુ,
તું કરજે ભલાઈ શત્રુ સાથે તો દોસ્ત તારો થશે.

(૮૦)

પણુ તે છતાં શત્રુ રાખે તુંજ સાથ કપટ ધણું,
તો તેણે પ્રેમના પાણીથી ધોયા વીના છુટકો નથી;
મુંઝાતો ના તું દીલ સાથ, આપ લેની છુટ મુકતો રહેજે.
ને આ વિશ્વમાં મોહબતનું જામ તું પીતો રહેજે.

(૮૧)

આ જીંદગીમાં અનેક પળો આશા નિરાશાની ગઈ,
ને ખાનગી આ અવનીની સમજ્યા વગર રહી ગઈ;
અનુભવ મેળવી આ વિશ્વને જોવું છું હર જગે,
તો આ જીંદગાની વહી ગઈ, તેની ખબર પણ ના પડી.

(૮૨)

જે આદમીને પાપ કરવું છે તે ડર ખુદાનો રાખે નહિ,
હૃદય તેનું કઠણ હોય, તેજ એવું કાર્ય કરે;
પણુ જેના જીગરમાં દયાની લાગણી છે તે તો ખીલતો ફરે,
નેકીને સખાવતના કામો તે તો કર્યો જાએ છે કંઈ.

(૮૩)

જગતની હસ્તિ હશે ને આપણે તો ચાલ્યા જશું,
ને આપણી નામનીશાન જવા પછી ભુલાઈ જશે;
એ પહેલાં આપણી હસ્તિનો ખ્યાલ ન હતો,
ને હવે પછી પણ આપણે હોઈશું નહિ પણ જગત હશે.

(૮૪)

આ અધનીમાં કોઇને આનંદ ને કો' ને દુઃખ હોય છે
કોઈ વસ્ત્રમાં સુખી ને કોઇને અન વસ્ત્ર ને ટવળતાં રહે છે;
દાના પુરૂષોની નજરમાં આ હાલત મુશ્કેલ નથી,
સૌને મરી જવું છે તો એ હાલત પણ શુદ્ધ છે.

(૮૫)

સંસારની જંજળમાં તું કંઈ સંતોષથી તો રેહજે,
સારી નહારી જો હોય દશા તો શાંતીથી વેઠજે;
હૃદય ત્હારું તું નીરમળ ઝરા મીશાલ તું રાખજે,
એ સમયથી વીતી જશે, ને આવશે દીન રૂડો.

(૮૬)

આ દીલ મ્હારું મોતથી ડરી જાય તેવું નથી,
ને આ જીંદગીની ખીક કરતાં એતો છે મ્હને બહાલું;
આ માલીકે જીંદગી મારી ઉછીકી મુજને આપી છે,
મુદત પુરી થશે, ત્યારે આપીશ હું તે માલીકને.

(૮૭)

અફસોસ છે કે મારા બધાં સગાં સ્નેહીઓ ચાલી ગયા,
ને જન્મડાના કરૂર પંજમાં સર્વે કોઈ ફસાઈ ગયા;
આ જીંદગીની જાળમાં સૌ વખતને આધીન હતા,
તેઓ કાંઈ એક પછી એક મુજની નજર આગળથી ગયા.

(૮૮)

માલીક, તું તો જગતના માનવીની નજરે પડતો નથી,
પણ તું તો આ વિશ્વમાં શીરેસ્તાઓ સાથ આવે ને જાય છે;
જેઓ જેઓ અંતરથી ભલા અને નેકજ છે,
તેઓ તેઓને તું તારા દીર્ઘ દર્શન કંઈ દે છે.

(૮૯)

માનવીઓની નજરમાં પડતા નથી તેમાંથી ત્હમારો ભેદ છે,
જો નજરે પડો તેમની તો કાયર કરે તેઓ તમને ધણાં;
તેથી ત્હમારાં નેક ને પવિત્ર કાર્યોમાં કાંઈ ખળળ પડે,
માટે ત્હમોએ જો ક્યું છે બધું, તે સર્વેમાં સર્વે નેક છે.

(૯૦)

વખત પોતાનું નિર્માણ કરેલું કાર્યો કરતો જાય છે,
તે સૂર્ય, ચંદ્ર, તારા ને કુળ ખુદરત પોતાનું કાર્ય કરે છે;
વળી તેઓ કાંઈનેખી માટે થોભાવેલા થોભતા નથી,
અને આ વિશ્વમાં માનવોનો આવ જીવ નિત્ય થાય છે.

(૯૧)

માલીક, તું મુજને સુખમાં, દુઃખમાં, ખુશી ને ગમીમાં,
સહાય થજો મુજને તમો સદા આ વિશ્વમાં,
તમો શીવાય મુજને કાંઈનોખી આધાર નથી;
રાખજો ત્હમે મુજને બસ મશગુલ ત્હમારી બંદગીમાં.

(૯૨)

રંકને ત્યાં જો આત્મા રહ્યો તેણે જોયું દુઃખનું ધામ,
ધીરજ રાખી સદા કરતો બંદગી, ને સખાવતનું કામ;
આગળા ભવનું લેહણું દેવું વસુળ છે, તેને કરવાનું,
ને આવતા ભવની તૈયારી કરી, પછી છે ત્યાં જવાનું.

(૯૩)

રાયને ત્યાં જો આત્મા હતો તે આનંદમાં દી' ગાળતો,
સુખ ચૈન્યમાં મચ્યો રહ્યો, ના ઈશ્વરને તે ભાળતો;
કોઈ સમય કોઈ દુઃખી માંગવા આવે તેને બારણે,
તો ધમકાવી કાઢી મુકતો વગર તે કારણે.

(૯૪)

વૈભીયાર કરવા લાગ્યો તે જરના જોરથી ધણો,
ન સમજે કાંઈનું કદી, બસ દીન રાત શરાબ ધીંચતો;
રેશ, જુગાર ને સદા પંજમાં બસ લગાડ્યું તેણે ધ્યાન,
ખર્ચા ખુટી, દેહનો દુઃખી થયો, ત્યારે ખુબ્યું ભાન.

(૯૫)

જીગરથી પસ્તાવો કરી બોલવા લાગ્યો તે યાર,
“ખુદાયા હું થયો છું ત્હારો બંદો ધણો ગુનેહગાર;
માફ કરો ગુનાહ ને તકસીર થયો હોય મ્હારો જો,”
એવું બોળી તેણે છોડ્યો આ વિશ્વમાંથી પોતાનો દેહ.

(૯૬)

વળી આ જગતમાં કાંઈકો અદેખાઈ ને નિંદાઓ કરે છે,
ને કોઈનું કાંઈ બહુ થતું હોય તો તેઓ દેખી શકતા નથી;
બસ પોતાની મતલબનું એકતરફી તેઓ જુવે છે,
સારો રસ્તો તેઓને તો કાંઈ સુજતો નથી.

(૯૭)

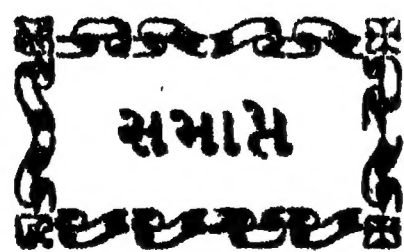
પણ એ સધળું તે પરમાત્મા ધીરજથી જુવે છે,
ને તેઓને નિંદા ને અદેખાઈમાં ફાવવા દે છે ધણાં;
પછી છુપો ફટકો તેઓને તે મારે છે કંઈ એવો,
કે જન્મ સુધી યાદગાર તેઓને તે રહી જાય છે.

(૯૮)

આ મંદીના સમય છતાં કરી છે તમે પેદાયસો જગે જગે,
જે વેચાય છે મોંઘી ને સોંધી કંઈ ચોટે ને હાટે;
જેઓ પાસે જર છે, તેઓ ખરીદી આનંદ કરે છે,
પણ જેઓ પાસ ખર્ચી નથી, તેઓ તો શાંતીથી બેસે છે.

(૯૯)

માલીક, એ સર્વે ત્હારી ખુદરતની કરામતના પ્રતાપ છે,
આભાર માનું છું હું ત્હારો આ વિશ્વમાં મુજ જન્મનો;
“જેહાંબર” ત્હારા ઉપકારના ભારમાં દબાયો છે ધણો,
ઉમેદો બલી જે હોય તે, તેની પાર પાડજો ત્હમો.

મુદ્રક.

શેઠ દીનશાહ શાપુરજી મસાની બી. એ., “ કૃશો-ગર્દ ” પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ,
૧૯, બેંક સ્ટ્રીટ કોસ લેન, કોટ-મુંબઈ.

પ્રકાશક.

જેહાંગીર અરજેરજી સોહરાયજી હાપગર બોટવાલા બીલડીંગ, નં. ૭-૧૦,
એલફીન્સ્ટન સરકલ, કોટ-મુંબઈ.

1